

J. N. ...
F. N. ...
1898. évi 184. sz.

VII. évfolyam. 1898.

II. sz. n.

Gyöngyös, november 28.

A SZŐLŐBEN.

(Ezelőt: „Egy év a szőlőben.“)

Havi folyóirat szőlősgazdák számára.

Megjelenik minden hó 28-án
Előfizetési díj. Egész évre 2 frt.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos:
CSOMOR KÁLMAN.

Bor hamisításról.

Egy éve mult annak, hogy a hamisbor készítését, és forgalomba hozatalát tiltó miniszteri rendelet kibocsájtott.

Bár a rendelet sikeréhez is fűztek némelyek reményt, de mi már akkor is hangsúlyoztuk, hogy ez fél intézkedés, és nem vezet teljes eredményre.

Azért mondtuk ezt, mivel a rendeletben oly megtorló intézkedések, melyek a borhamisítókat *megrettentették volna, nem foglaltattak.*

Igaz, hogy a birság elég magas összegben állapított meg, s a büntetés a talált hamis bor mennyiségéhez képest elég nagy; mindamellett ez még mindig nem elég büntetés a hamisításért, és a hamis bor forgalomba hozatalaért.

Egy éve, hogy a miniszteri rendelet életbe lépett; tekintünk végig a lefolyt időre, vizsgáljuk az eseményeket és vonjuk le a konzekvenciát.

A lefolyt idő alatt olvastunk végzéseket, melyekben egyik-másik borhamisító vagy hamis bor elárusító megbüntettetett s nagyobb összeg lefizetésében marasztaltatott el.

Ezen erélyes közbelépéseknek volt is némi hatása, és sokakat visszariasztott a borhamisítástól, és a hamisított borok áruba bocsájtásától; de a teljes siker még sem lett elérve.

Ezt bizonyítják a hírlapokban legújabbán megjelent közlemények, melyek arról adnak számot, hogy a borokat még most is nagyban hamisítják, és hogy azok az országban nagy mértékben vannak áruba bocsájtva.

Most midőn eme hírek folytán a hatóságok és borvizsgáló bizottságok megkezdik működésüket, és a közönség is kezd figyelmet fordítani a hamisított borokra: naponként olvasunk újabb és újabb híreket, hogy nemcsak Pécsen hamisítják a borokat, de az ország egyéb részeiben is. Megvagyunk győződve, hogy eme most kezdett érdeklődés mellett be fog bizonyulni, hogy az általában forgalomba hozott és fogyasztás alá bocsájtott borok nagy része nem tőke termése: *de hamisított.*

Ez igazolja azt, hogy kormány rendelettel nem lehet a nagy mérvben elterjedt borhamisítást teljesen kiirtani.

Bár a rajtakapás esetén nagy összeg lefizetésére vannak az illetők kötelezve, de ez sem vezet teljesen célhoz. Mert ha a büntetés oly egyént ér, aki a borhamisításból száz-
ezreket esetleg milliókat szerzett; *ez egész könnyen fizethet 5-10 ezer forintot vagy többet.*

Ha pedig a büntetés olyat sujt aki még csalásból nem szedte meg jól magát, az a dolgon könnyen segít. Mire a legfelsőbb forum határozata a végzést jóváhagyta: *az illetőnek vagyona más néven szerepel.* Sőt nem ritkán a cég tábla is nőneművé válik, s a „né” oda iratván, a végrehajtás nyomát verheti a birság és büntetés pénznek.

Egy évi gyakorlat bizonyítja tehát, hogy a létező rendelet nem oldja meg ezen kérdést.

A borhamisítással oly emberek foglalkoznak, akik vagy felette vagyonosok, és ezek azért mert pénzüikkel urak, vagy olyanok, akiknek a tisztesség iránt nincs érzékük.

Ezeknek más neme kell a büntetésnek. Nem olyan, melyet kijátszhatnak, — s nem olyan melyet föl sem vesznek; de olyan melyet el kell szenvedniök.

Börtön büntetés az egyedüli, mely a csaló népet megbirja rettenteni.

De az is oly minőségű, és oly foku, melytől irtózzanak.
De hát mit is tesznek ezek a borhamisítók?

Először egy kotyvalékot állítanak elé, melylyel az egész fogyasztó közönséget megcsalják; — másodszor százezreket károsítanak olyanokat, akik egész vagyonukat a szőlők felujtásába fektették, és harmadszor és ami a legfőbb: az ország borainak tekintélyét, jóhírnevét teszik tönkre.

Ily bűnösek teljesen reá szolgálnak, hogy börtönre vetessenek. Megérdemlik, hogy ott senyvedjenek.

Most mikor a Pécsen gyártott hamis borok keresése kutatása több helyen kezd elterjedni, jó lesz a nagy közönségnek felébredni és saját érdekében tenni cselekedni.

Különösen a szőlősgazdáknak áll erősen érdekében, hogy a hamisított borok mérését, falun városon kiszorítsák.

A borhamisítás alatt ma is csak *a gyártott borokat keresik kutatják*; és más irányba sokan nem terjeszkednek ki.

Pedig hát más irányban is van veszedelem; oda is ki kell terjeszteni a figyelmet.

Egyik az, hogy a kereskedők a behozott olasz és dalmátborokat a nevesebb hegyvidékek neve alatt értékesítik.

A forrás egy. Az összes olasz borok Fiumén által érkeznek. És ezen borok hány féle elnevezés alatt mennek szét az országban! . . .

A borkereskedők leginkább neves borvidékekre telepednek le; ott ütnek tanyát, vagy ott bérelnek pinczéket; és a dalmát vagy fiumei borokat pedig küldözik szét az országban, mint azon vidék termékét.

Ez ugyan kisebb mérvű csalás, mint a borkészítés, de hamisítás, mert *nem azt a bort adják, a minék nevezik*.

Ezzel a vásárlót csapják be; de rengeteg kárt tesznek a nevezett vidéknek. Amennyiben a silány olasz vagy dalmátbort árusítják el egyes *nevesebb hegyvidék terméke helyett*, s így a vevő közönséggel azon vidék borainak előbbi jó hírnevét teszik tönkre,

Nem kevesebb visszaélés követték el a törkölyborral vagy más borral.

A törkölyre öntött víz szesz hozzáadásával élvezhető itallá válik, és sok helyen a rendes bor helyett értékesítettik.

Ezt szabad készíteni, szabad elárusítani; de a hordóra, melyben az ilyen folyadék van, felirva kell lennie e szónak: *Törkölybor*. És azon edénynek vagy üvegnek, melyben kiméretik, szintén törkölybor felírást kell viselnie.

Számosan vannak, akik a bort úgy is szaporítják, hogy a mustba vizet öntenek, s az így felhígított mustot bizonyos mennyiségű szeszszel erősítik,

Ezen eljárás sincs megengedve.

Ezek azonban bár kártékonyan hatnak a szőlőszetre, de az összes együtt nem tesz oly kárt, mint a borkészítés. Azért tehát a többieknek szintén figyelemmel tartása mellett, különösen ez ellen kell egyelőre a legkérelhetlenebb harcot vívni.

Összegezve cikkünk tartalmát, két pontot kívánunk kiemelni.

Egyik az, hogy a felforgó eseményekkel kívánjuk igazolni, hogy a kibocsájtott kormányrendelet nem elégséges a visszaélések megbüntetésére. Tehát mindazoknak, akiknek alkalmuk, és módjuk van: szóval, és írásban hassanak oda, hogy a *kormány a borhamisítás és forgalomba hozatalát megakadályozza, és megszüntetése végett az országgyűlés elé törvényjavaslatot terjesszen, s az ügyet contemplálja, hogy a borhamisítás és a hamisbor forgalomba hozatala ne csak pénzbírsággal sújtassék, de hosszabb időre terjedő börtönbüntetéssel is szigoritassék.*

Másik célja jelen cikkünknek az, hogy alkalomadtán, most, mikor a borhamisítások az ország több részében vizsgálat tárgyát képezik, s midőn a hírlapok az ország több részéből jelentik, hogy hamisított borok árusítatnak. lépjen sorompóba mindenki úgy falun, mint városon; — s ha legkevésbé gyanus bort talál vagy bármelyik italmérő ilyen árusít, *ellene a hatóságnál, vagy e célra fenálló borvizsgáló bizottságnál tegyen jelentést.*

Ily tömeges érdeklődéssel addig is, míg a kormány rendeletét törvény váltja fel; melyre — Darányi miniszter az országgyűlésen legutóbb történt nyilatkozat után — teljes reményünk lehet, a borhamisításnak némileg utját állhatjuk.

Legyen minden becsületes magyar ember *ellenőrző*. Ne tartsa lealázónak, a kimérés és elárusítás alatt álló borokat ellenőrizni.

Ne tartsa szégyennek, de kötelességének, melyet száz-
ezrek érdekében néhány kötni való csaló ellen tesz.

A szőlőpenész.

A szőlőgyökér-penész egy oly ijesztő ellensége a szőlőknek, hogy az egyes esetekben a filloxerával vetekedik.

Sőt némiképen még veszedelmesebb, mivel ott ahol a filloxera föllépett: amerikai alanyjal lehet boldogulni, — de ahol a szőlőgyökér-penész nagy mérvben föllépett: ott éveken át sem szőlőtőt sem egyéb gyümölcsfát tenyészteni nem lehet; amennyiben a földben elhatalmasodott gyökérpenész bár lassan, de úgy a szőlőtőket mint gyümölcsfákat ellepi, rajtuk élőködven előbb-utóbb tönkre teszi.

A szőlőgyökérpenész többféleképen nyer életet és szaporodik. Belehet vinni a szőlővesszővel, a szőlőbe kihordott trágyával, és végre képződhet ben a szőlőgyökérzetben is.

Be lehet vinni a szőlőbe, ha ültetés alkalmával a gyökeres avagysima vesszőn: a penész vagy gombája rajta van.

A gyökérzetben a penész fonálas alakja, mely már a földben, a rossz és helytelen oskolázásból keletkezik teljesen látható.

Olyan mintha az ugynevezett ökörnyállal vagy szétfosztott pamut szalakkal volna helylyel-közül bevonva.

Ezen szálak a penész gomba fonalai, melynek egy vége a gyökér héjába van kapaszkodva, a többi rész rajta szabadon van.

Ettől a tőt megszabadítani nem lehet; mert ha eltávolítjuk is a szalakat, a feje a gyökér héjába maradt, mely a földbe jutva ismét tovább fejlődik.

Egyetlen módja az eltávolításnak az, ha a tő a napra melegre kitétetnek; ez esetben azonban a gyökeres vessző sokat szenvedne, ha el nem száradna.

Mutatkozik a szőlőgyökérpenész más alakban is. Például látunk oly gyökérzetet, ahol a gyökérzet egyes helyeken kisebb nagy alakban olyan mintha bemeszelték volna.

Ez a képlet az elhatalmasodott megcsoportosodott gombaszálak, különösen akkor lép fel ez tömegesen és mutat ilyen képletet, ha a beültetett vessző bent a földben odaszorult levegővel érintkezett.

Mutatkozik sokszor a gyökérzet nyakánál, ha a héj a gyökérről elhult.

Be lehet vinni a szőlőbe sima vessző ültetésével is.

A szőlőtő hajtásai már a tőn kaphatnak penészanyagot; megszereshetik ezt levágva a téli elvermelés alkalmával.

A peronoszpóra nem egyéb, mint gombabetegség; a lisztharmat szintén gombabetegség. Mindkettőnek alapja a gombacsira és következménye a fejlődése.

Ha a peronoszpóra a zöldhajtásokat megtámadja, annak gombacsirái a hajtások héjaira lerakodnak: ott elhalás áll be. Az elhalt rész a gyökérpenész meleg ágya. Egy legkisebb gomba elégséges a nagy szaporulat előidézésére.

Tudvalevőleg a gomba szabad szemmel nem látható spórák által szaporodik.

A lisztharmat kártékonyága szintén a gombán alapul. Kártékonyága a létező gombácskák vehemens szaporulásában van.

Ennek gombácskái éppen úgy reá rakodnak a szőlő hajtásaira, mint a peronoszporának, s kártékony hatása azonos a peronoszporáéval.

Ezen betegséget a szőlővesszőn könnyen föl lehet ösmerni. A vessző héjain rendes színétől eltérve barnább színű kisebb-nagyobb foltok vannak. Ezen foltokat a gombák idézték elő.

A teljesen egészséges szőlővesszők megszereshetik a penészgombát a téli elvermeléssel is, ha azok hiányosan vannak elvermelve.

A hiányos és rossz elrakás az, ha az elföldelt vesszők között a levegő beszorul, és itt a penész képződik.

De úgy is megkaphatja, ha a vesszők sötét szellőzés nélküli pin-czébe rakatnak el, s kelleténél többször megnedvesítettik.

Az így képződött penész két féle.

Egyik szálakban látható. Ezt le lehet törülni; és kártékonyága megszűnik. A másik esetben a vesszőkön gombácskák képződnek, melyek úgy ösmerhetők fel, hogy a vesszőn apró, egymás mellett majdnem egyenletes távolságban pontok láthatók, melyek zöldes-szürke színűek.

Ezek is részben letörülhetők. Különösen eltávolíthatók úgy, ha világos száraz helyre tétetnek és képporral nagyon gyéren behintetnek.

Ha az ilyen s így nyert gombák a föld alá jutnak, elkezdenek tenyészni; fejlődének, és fejlődésükben a tőkéknek nagy ártalmára vannak.

Belehet vinni a szőlőbe hordott szalmás trágyával, akkor ha a szalmás trágya éretlen és penészes állapotba tavasszal hordatik, és így a nyitás alkalmával a föld alá kerül.

A föld felső részébe jutott gyökérre a penész átmegy, és így lesz a szőlő megfertőztetve.

De megterem a szőlőgyökérzetten is akkor, ha az nem rendesen és nem ovatosan ültetett el.

Megterem, ha a gyökeres vessző ültetése alkalmával a gyökerekre porhanyós föld helyet rögeket dobunk, mely között a levegő beszorul s ott a romlott levegő alapján a penész képződni fog.

Megterem a sima ültetésnél is, ha a vassal furt lyukba behelyezett vesszők mellett levő hézagok, földdel ki nem töltetnek.

A földbe így bejutott vagy ott életet nyert gyökérgombák több-félék és kártékonyságuk is különbözők.

A tudományos világ a következőket állapította meg:

1. Pelyhetlen fehérfonalu gyökérgomba. (*Fibrillaria xylothrica*)
2. Pelyhes fehér fonalu gyökérgomba. (*Demathofora necatrix*.)
3. Gömbösfejú gyökér gomba. (*Roesleria hypogaea*)
4. Galócza gyökérgomba. (*Agaricus melleus*)

A pelyhetlen fehér fonalu gyökérgomba.

A pelyhetlen fehér fonalu gyökérgomba nemcsak a szőlőtők gyökerein, de a gyümölcsfákon is található.

Ez fehér fonal alakjában lepi meg a szőlőtők gyökereit. Először annak héján élösködik, Innét a héják alá bujik, vagy a héjak repedéseit keresi fel és ott buvik a héj alá; ha ezt nem teheti, a héjat átfurja, rajta a héj alá bujik. Itt azután nagyon elszaporodik.

Ha egy ilyen pelyhetlen fehérfonalu gyökérgomba által megtámadott gyökérről, a megtámadás helyén a héjat leveszük, alatta a fehér fonalak annyira elvannak terjedve, hogy úgy néz ki, mintha mézszszel behintve volna.

Ezen gomba kártékonyága nemcsak a gyökér héján és alatta jelentkezik, sőt még a szőlő fás részeibe rostai közé is betolakodik. Ha egyszer bevette magát, ott ellenállhatatlanul elhatalmasodik; míg végre a tőke fejlődése alább-alább száll, végre a gyökérszet elrohad és a tőke kihal.

Azért neveztetik fehér fonalu gyökérgombának, mivel ha a gyökérszet a földből kivéttetik: a fehér fonalak a napon is megtartják fehér színüket. Ahol azután elszáradnak, elporladnak.

Ezen penészgomba fonalanak egyik végével a gyökérbe buvik, ott halad tovább; kivel pedig a gyökérszethez simulva fejlődik néha egész hosszúra, és így jut el egyik tő gyökereiről a másikra.

Van eset reá, hogy a pelyhetlen fehér fonalu gyökérgomba más alakot is vesz fel, s a gyökérszeten kalap alaku gomba nő, mely vékony lábón ál.

A kalap felső szine kávébarna, alul kékes rózsaszínü, később szennyes barna lesz. A kalap alsó részében levő rekeszekben vannak a magvak.

Idősebb ilyen gombáknál a kalap karimája felhajlik, és a magvak a kalap alsó részéből kihullanak.

Ennek még azon tulajdonsága is van, hogy a száraz talajban is megél egy ideig.

A pelyhes fonalu fehér gyökérgomba.

A pelyhes fonalu gyökérgomba, hasonló az előbbihez, különbség csak az, hogy a fehér fonalak pehely alakuak, és hogy ha napra kerülnek, fehér színüket nem tartják meg.

Ezen penészgomba csakis a nedves talajban él; ha az száradni kezd: összeesik, megsemmisül.

A penész szálak rohamosabban fejlődének, mint az előbbiek, azért nagyobb téren is tesznek csakhamar károkat.

Ez is éppen úgy mint az előbbi, a héjakon át behatol a fás részekbe Nincs oly erős fás szövet, melyet átfúrni képes nem lenne.

Kiválóan agyagos talajban pusztít. Az ország több részében már tetemes károkat tett. Van oly vidék, ahol 8-10 hold területet is elpusztított.

A gömbösfejű gyökérgomba.

Ez apró piczi gombácskának a feje gömbölyű, valamivel nagyobb a gyufánál és kékesszürke színű. Lábai fehérek.

Ahol ez jelentkezik, ott szintén láthatók a gombának a szálai; csak hogy kisebb mérvben; és azok is vékony vasszínbe áttörő fehérek.

Az apró gombácskák már inkább másod képződmények. Ott ahol a pelyhetlen és pelyhes gomba megtette romboló munkáját, és ahol a gyökér megfeketedett, ott sokszor az egész gyökérzetet meglepi.

Azonban olyan gyökérzetben is látható, ahol még a gyökérzet fás része nincs megbarnulva. Ilyen tőkéken a rügyek vagyis oldalgyökerek kihajtásainál találhatók.

Ennek is megvan a magyarázata az, hogy az oldalgyökerek már ekkor elvannak korhadva; tehát azon képződnek.

Sok tőkét megfigyeltem. de nagyobb mennyiségben csak ott találtam, ahol a tőke elhalása bekövetkezett.

Ez alapon egész bátran lehet állítani, hogy a gömbösfejű gomba csakis az elhaló gyökérzetben üti fel magát.

Tehát ő nem gyilkosa a tőkének, csak holtja után jelentkezik. Így nem is veszedelmes.

Pedig azt állítják, hogy ezek Franciaországban rengeteg nagy szőlőtáblák lettek ezen gomba áldozatai. Olvastam, hogy ezek, egy vidéken 1500 hektár területet pusztítottak el. Daczára, hogy szakközvegek állítják, alig ha nem tévednek.

Mert azzal, hogy ezen gombákat találták az elhalt tőkéken, még nincs igazolva, hogy ezeknek esett áldozatul. Mert az elhalásnak indult tőkén megszoktak jelenni. De előbb a pelyhetlen és pelyhes penészgyökér gombák végezheték pusztító munkájukat.

Ezen állítás valódisága mellett az is bizonyíthat, hogy a tőke élete akkor kezd visszaesni, midőn a penész fonalai a fás részekbe, a rostok közé behatolnak. Már pedig ahol a gömbösfejű gombák láthatók, vannak ugyan penészszálak, de nem oly nagy mennyiségben, mint a pelyhes és pelyhetlen penész gombáknál, kiknek életműködésük inkább abból áll, hogy terjeszkedjenek és a gyökérek fás részeibe behatoljanak.

Azt állítják, hogy ezen gombácskák gömbének alsó részében vannak a magvak, melyek érésük után széthullanak; s az így elhullott magvak 3-4 nap alatt kicsiráznak és életre kelnek.

Azt is állítják, hogy ezen gombák gyökérzete behatol a gyökér élő fás részeibe.

Nagy emberek mondják: lehet hogy úgy van; de én azt tapasztaltam, hogy csak is a nagy részben elhalt gyökérzetben lépett fel nagyobb számban.

A Galócza gyökérgomba.

Ezen gomba faj általában ösmert. Leginkább láthatók a fák törvénel; a vízbe helyezett gerendák felső szabadon álló részén Hidlábakon, szőlőkarókon, különösen pedig a bikkfából készített karókon.

Szine barnássárga. Mézszínű; amiért is néhol mézszínű gombának nevezik.

Kalap-gomba név alatt is ösmeretes, amennyiben tetején hegyes kalapalaku növekedése van.

Ennek nincsenek fonal alaku szállai. Nem is ezek útján szaporodik; de a kalap alsó részeiben rejlő magvak által szaporítja fáját.

Ezen gomba a szőlőtőkén ritka esetben fordul elő; s így nagy kártékonyága is alig lehet.

Midőn a négyféle szőlőgyökér penészgombákat így elésoroltuk, egy általános megállapodást vonatkoztatunk le belőle. És pedig azt, hogy a penészgombák szerfelett kártékonyak, s ahol alkalmas talajban elterjednek, az egész szőlőket is kiirtani képesek.

Van reá elég példa, hogy önálló föllépésük nagy tábla szőlőket semisítettek meg.

Az elmondott penész gombák közül az első kettő a legveszedelmesebb, mert ezek az előljáró gyilkos munkát végzik.

Azért tehát nagyon óvakodni kell a gazdának, hogy tiltetés alkalmával az elültetett vesszőkön penészgombát ne vigyen szőlőjébe.

Ezek után reátérünk, hogy miként ösmerhető fel a penészgomba kártékonyága.

Ez szerfelett nagy körültekintést kíván. Mert megtörténik, hogy a penészgomba pusztítása is épen oly alakban jelentkezik: mint a filloxeráé.

Nagyobb foltokban köralakban visszaesik a szőlőtő fejlődése; s ha vizsgálatot tartunk, sok esetben megtaláljuk a filloxerát; de sok esetben a filloxerának semmi nyoma, és a tőkék még is vissza vannak esve.

Különösen késő ősszel nagy figyelmet igényel a vizsgálat; mert tudvalevőleg a filloxera késő ősszel a legalsó gyökerekre huzódik.

De megtörténik, hogy a gyökereken filloxera nem található.

Igy történt velem az ősszel

Egy valaki beküldött 3 db. beteg tőkét; és jelzete, hogy szőlőjében mintegy 600--800 tőke így vissza van esve. Kérdést intéz hozzám, hogy mondanám meg tőkéjci visszaesésének mi az okozója?

A gyökérszeten a legnagyobb vizsgálat mellett sem lehetett filloxerát sem annak kártékony nyomát található. Ellenben a gyökérszet többé kevésbé tele volt pelyhes és pelyhetlen penész gombával. Sőt egyes gyökérszeten gombosfejű gomba is volt látható.

Egy elhalt tőkének gyökerein, mely gyökérszetnek fás része meg volt feketedve: nagy számban volt jelen a gömbösfejű gomba.

A szakvélemény megadása nehéz volt. Mivel a beküldött tőke gyökerei nem voltak ellepve úgy gyökér penészekkel, hogy azok romboló hatásának lehetne tulajdonítani a nagy pusztítást.

Távol lévén a vidék ahonnét küldött, még egy helybeli vizsgálat

vált volna szükségessé, az, hogy azon tőkéken, amelyek kevésbé vannak visszaesve találhatók-e filloxerák? Mert nincs kizárva az, hogy a visszaesett tőkékről a filloxerák elvándoroltak; és a kevésbé visszaesett tőkéken találhatók fel.

Ha valakinek ilyen visszaesett szőlője volna, s mint a jelen esetben a tönkre tett tőkéken nem volna filloxera találhaió, sem annak káros nyomai találhatók: akkor a kevésbbé megtámadott tőkék gyökérzetét vizsgálja meg; ha ott sem talál filloxerát, és a gyökérzetben gyökérpenész látható: akkor a pusztítást nem a filloxera, de a gyökérpenész okozta.

Nagy gonddal kell tehát az így visszaesett tőkék gyökérzetét a jövő mihez tartás végett megvizsgálni. Mert ha filloxera pusztításával állunk szemben: akkor ott az amerikai ellenálló alannyal szőlő telepíthető. De ha gyökérpenész okozta a pusztítást: akkor ott sem szőlőt, sem gyümölcsfát évekig ültetni nem tanácsos. Mivel a gyökérpenész a földben is megél, s az oda ültetett szőlővesszők vagy fák gyökereit újból megtámadja.

Még annak elmondása volna hátra; miként lehet a gyökérpenész ellen védekezni?

Miután a penész éltető eleme a nedvesség, egyedül a talaj kiszáritása vezetne célhoz. Ami pedig kevés helyen, és nagy költséggel volna keresztülvihető.

Egyedüli védekezési mód és a legbiztosabb az, ha kerülünk minden olyan eljárást, melylyel a gyökérpenészt szőlőnkbe bevihetnők.

A kézben eszközölt fásajtványokról.

Mindinkább alászáll azoknak száma, akik pláne eladás céljából készítették kézben az angol nyelvű párosításokat.

Eleinte fényes és jövedelmező foglalkozásnak gondolták a fásajtványok készítését, s így nagy számban voltak vállalkozók.

S ha manapság körül nézzük magunkat: imitt-amott találkoznak egyesek, akik a fásajtással eladás céljából foglalkoznak.

Oka az, hogy az ojtványok üzleti szempontból való készítése nem igen fizeti ki magát; különösen ha az illetők annak készítése és kezeléséhez teljesen nem értenek.

Ezek is úgy állanak fel még bizonyos ideig, ha a vevők elnézők lesznek; avagy ha a megérett, jól kifejlődött, és jól illetőleg teljesen összeforadt ojtványokért az eddig adott áraknál tetemesen többet fizetnek.

Évekkel ezelőtt olcsóbb lehetett az ojtvány, mert ennek megváltására nem fordított oly nagy figyelem.

Ha az ojtás helyén egy kis hézag vált, ha egyébként eléggé összeforott: *figyelembe sem vétetett.*

De hát melyek egy tökéletes ojtvány kellékei?

Első és fődolog, hogy jól egybe legyen forrva, hogy a hajtás elég erős és a gyökérzet elég számos legyen, különösen a *talpgyökerek* ne hiányozzanak.

Ilyen megválogatás mellett alig lehet 18—24°/_o-töli sikert elérni.

Legnagyobb bizonyága ennek, az államilag erősen segélyezett Paulis-Baracscai ojtvány telep sorsa. Mely daczára annak, hogy a állam által összes kiadásaiban 25-35°/_o-tőlival segélyezettett: nagy összegeket vesztített, ugyannyira, hogy kénytelen volt leszámolni, és a telepet az államnak által adni.

Ha ez nem volt képes nagy befektetéssel minden részében alkalmas eszközökkel, s arra termett tapdus öntvény talajban prosperálni, hogy legyen képes egyes kis gazda gyenge erővel hiányos eszközökkel oly eredményeket elérni, melyek mellett *üzleti szempontból fennáll-hasson?*

Ezek után az a következtetés, hogy az üzletileg berendezett telepek fogyni fognak, a gyökeres fás ojtványok értéke szerfelett emelkedni fog ugyannyira, hogy nem nagyunk, ha azt monjuk, hogy teljesen alkalmas fásajtványt 160—180 frtjával fogjuk megfizetni.

És ezután a fásajtvány ára oly magas lesz, hogy a szőlőfelujítás felette sokba kerül.

De hát ez mind nem lesz nagy szerencsétlenség; de utalni fogja a szőlészeket azon utra, mely szintén és teljesen célhoz vezet, és vele a telepítés felettebb olcsóbbba kerül. — És ez a *zöldajtványnyali telepítés lesz.*

Akik eddig zöldajtással nem telepítettek, azt hiszik, hogy a siker a gyökeres fásajtványok mellett felettebb elmarad.

Tévednek. A jól egybeforott sima zöldajtványnyal teljes sikert lehet elérni.

Ha a zöldajtvány teljesen beérett, és ha az elég erős: *jól helyesen ültetve 85—90°/_o megeredést ad.*

A forradás én szerintem tökéletesebb mint a fásajtásnál, s így tartóssága ellen sem lehet jogos kifogás.

Azután mennyivel kevesebbe jön a zöldajtás előállítása, mint a fásajtványé!

Mindamellet a fás ojtás sem fog kiesni a telepítésből; csak hogy azzal az illetők csak is saját céljaikra fognak foglalkozni.

Három évvel ezelőtt ültettem sima zöldajtványokat jól fordított talajba; — ugyanakkor ültettem gyökeres fásajtványokat. Az eredmény az, hogy a zöldajtás semivel nem gyengébb, mint a fás ojtvány, és hogy a visszaesés a zöldajtványnál kevesebb.

Ezeket tapasztalásból mondom. És csak azért kérek soraimnak helyet, hogy mindazok, akik a zöld sima ojtványok ültetésétől tartózkodnak, szerzett tapasztalataim alapján teljesen megnyugtassam és reá birjam, hogy ha nem rendelkeznek, vagy nem képesek beszerezni fás gyökeres ojtványokat: *hát akkor vegyenek zöldajtványokat és azokat ültessék el.*

A. E.

Apróságok.

A jégvert vesszőkről. Több cikket irtunk már a jégvert vesszőkről, és elmondottuk, milyen vesszők azok, melyeket habár jégütés érte: mégis használhatók, s melyek a használhatatlanok.

Mindennek daczára még mindig intéztek hozzánk kérdések, hogy lehet-e a jégvert szőlővesszőket sikerrel elültetni?

Ebből azt látjuk, hogy soraink nem értettek meg egyesek által, vagy kifejezéseink nem voltak olyanok, melyek minden kételyt kizártak volna. Tehát a jégverésről és jégokozta károkról egyet mást még elmondunk.

A jégütés a szőlőtő hajtásain sebeket ejt; és épen úgy mintha a héj más eszközzel sértetett volna meg: *az ütés sutyához mérten sérül meg.*

Tudjuk, hogy a hajtások természeti tulajdonsága az, hogy a rajta történt sérüléseket kiforriják. S így ha csak a héj lett megsérítve, *ezt kiforrán, vagy helyesebben* mondva beforrván ott a nedvkeringés rendes lesz, és így a hajtások ha megfásodnak *egész bátran elültethetők.* Az ilyen jégütéseknek sohasem lesznek káros következményei.

Ha azonban az ütés oly erős volt, hogy a hajtás fás részét is érte: *a fás részen történt sérülés megfeketedik.* Ez a feketeség többé meg nem élénkül, nem is forr ki; hanem mint betegség a vesszőn megmarad. Ha az ilyen megsebesített vessző lettlégyén ez ojtvány vagy vadvessző elültettedik: *a földben a feketesedés korhadássá válik, s évek múlva az egész gyökérzetet befutja és a tőkét kiöli.*

Igy értendő a jégverés okozta kár.

* * *

A gyökerek visszavágása? Némelyek a gyökeres vesszők ültetését úgy eszközlik, hogy a gyökereket egész rövidre visszavágják azt állítván, hogy az elvágott helyeken egy gyökérzet képződik.

Az igaz, hogy gyökérzet képződik, mert anélkül a tő nem élhetne; de az is igaz, hogy a gyökér képződés hosszabb időt vesz igénybe.

Azért tehát nem tanácsos a gyökeres vesszőknél a gyökérzetet visszavágni.

Leghelyesebb, ha azok teljes gyökérzetével ültettednek el, azért tehát a gyökeres vesszőket jó nagy és elég mély gödrökbe kell el rakni. Különösen vigyázni kell arra, hogy a gyökerek egymástól arányosan szét álljanak, ne csomósodjanak össze. Csak is azon gyökereket kell elvágni, melyek esetlegesen oly hosszúra fejlődtek, melyek helyes beosztással a gödörben el nem férnek; vagy megsértedtek.

Az ültetőnek figyelemmel kell lenni különösen a talpgyökerekre, mert ezek a tő legfontosabb alkatrészei. Talpgyökerek nélkül erős fejlődésű tő csak ideiglenesen gondolható.

Csak oly szőlőtők képesek nagyobb szárazságot kiállani, amelyeknek talpgyökerei vannak.

Ezek haladnak be a földbe mélyen; ahonnét azután magukat a legnagyobb szárazságban is kellő nedvességgel elláthatják.

* * *

Jork-madeira. Egyik volt szőlőszeti kormánybiztos ur, aki a boldogok álmát alusza a 90-es év elején nagy és jó akarattal hirdette, hogy a jork-madeira szőlő kiválóan alkalmas a direkt-termelésre, épen úgy mint alanyvesszőnek.

Az idő mult, a jork-madeira minősége eddigelé felösmertetett. És azt hisszük nincs szőlész aki azt ösmerve arról jót mondhatna.

A termése csekély, felette nagy mellékizzel; tehát bornak használhatlan.

Mint alany nem válik be azért, mivel silányul fejlődik; az ojtás rajta szintén silány ugyannyira, hogy 4—5 éves korban teljesen hitvány.

A Jork-madeira tehát a szőlőkulturából törültsék, s ne jusson egyetlen szőlőgazdának sem eszébe, hogy azt akár mint directtermőt, akár mint alanyt alkalmazza. Sőt ha szőlőjében ilyen léteznék: *azt írgalmatlanul dobassa ki*, ültessen helyette más alkalmas faj alanyveszőt.

* * *

A talaj fordítása a multban kevés helyen eszközöltetett. Régente a szőlővesszőket ha szüz földbe ültették, sohasem fordítottak. Csak is azon talajokat fordították meg, melyek előbb már szőlőnek használtak.

A szüzföld minden fordítás nélkül bevált, mert a benne levő tápanyagok a tápsók, a vessző gyökereit felette táplálták.

A fordítás azért lett elfogadva, mivel a felszin a fordítás által alulra került, amely a kellő mennyiségű tápanyagokat magában foglalta.

Ha három oly telepítést, melynek egyike szüz földbe, a másik fordított földbe, a harmadik kivágott szőlőhelyére fordítás nélkül lett ültetve megtekintünk, a következőket fogják látni az első évben.

A szüz földbe ültetett vesszők hajtásai közepesek; a fordított földbe ültetett szőlővesszők hajtásai legalább kétszer akkorák, míg ellenben a kivágott és nem fordított szőlőföldbe ültetett szőlővessző hajtásai csak csira-hajtásnak nevezhetők.

A második évben a szüzföldbe ültetett tőkék hajtásai szépen fejlődnek, a fordított felette dus, a volt szőlőtalaj, mely nem fordított, alig volt képes a tökenek csak közepes hajtásokat is nevelni.

Ha most már a szőlőtöket helyben akarjuk beojtani ékre vagy párosításra, mily előny az, ha a tő fejlődése dus. A dus fejlődésű tő gyors forradást és erős biztos forradást ad; a gyenge fejlődésű tő forradása lassu, hézagos, s alig lesz valaha tökéletes.

A kivágott szőlő fordítatlan földjében, a második évben helyben párosítani vagy ékre nemesíteni nem lehet.

A szüz földbe ültetett vessző két éves korában sem fejt ki oly vegetációt, mely a nemesítést teljesen erősen táplálni képes volna.

A fordított talajba ültetett szőlőtő oly erős fejlődésű, hogy azt bátran lehet helyben ékre vagy párosítva benemesíteni.

Haladjunk tovább; vegyük szemügyre azt, hogy mlként állunk a zöldojtványokkal.

A fordított talajba ültetett ripária portális a második évben oly duosan fejlődik, hogy egy tőn 6—8 zöldojtványt lehet készíteni, melyből azután őszzsel az egész szőlőterület hiánytalanul betelepíthető. A szüz földbe ültetett szőlőtő imitt-amott hoz olyan hajtást, melyből 1—2 zöldojtványt lehet készíteni. A volt szőlő fordítatlan területén telepített szőlőtőkön, a második évben, nem lehet zöldojtványt készíteni.

Az eddig elmondottakból tisztán látható, hogy az amerikai alanyon élő szőlőfajok telepítésére csak is a fordított talaj alkalmas, ahol a fejlődésben a gazda éveket nyer.

De meg egyéb okból is elkerülhetlen a talaj fordítása, különösen az esetben, ha a szőlőtőkét helyben ékre vagy párosítva akarjuk benemesíteni azért, mivel a harmadik évben a tőke nyaka annyira megvastagodik, hogy azt párosítani alig lehet, ékre ojtani pedig célhoz nem vezető.

Az tény, hogy a fordítatlan talajba ültetett szőlőtő fejlődését is szerfelett előlehet segíteni azzal, ha a földet jól megrágyázzuk.

Ha a föld az első esztendőben jól megrágyáztatik, a harmadik esztendőre minden körülmények között oly dus lombozatot hoz, hogy az egész bátran és sikeresen zöldre benemesíthető. Ez tény, ez való; Azért ezen körülményt helyén láttuk elmondani.

A készojtványok elültetése másba nem is képzelhető, mint fordított talajba; mert a fordítatlan talajban sanyved.

Általában ez tapasztalat, hogy amely tő tartós erős és nagy termést adó, az az első években rohamosan fejlődött.

Ezt pedig csak a fordított talajban lehet elérni; azért tehát aki jó szőlőt akar, az csak is fordított talajban eszközölje a telepítést.

Tapasztalataim a fásojtásról.

A kézben eszközlött fásojtványok készítése felett, sokféle fogalmak foglaltak helyet; míg végre ezzel is tisztában vagyunk.

Első kérdés az volt: *melyik alkalmasabb: az egy vagy két szemes nemes gally-e?* hogy nyelvvel vagy nyelv nélkül készíttessék-e? Mikor eszközlöttessék, és mikép iskoláztassék és kczeltessék az előiskolázott fásojtvány?

Több évi tapasztalat a következőkre tanított meg.

Abban, hogy egy vagy két szemes nemes gally használtassék-e, a sikerben nincs különbség; *ha az eloskolázás ahhoz alkalmaztatik.*

Richter-féle sirkébe rakott ojtvány, ha egy szemes, *kevés sikert ad*; mivel a vékony magas áorkba szeles időjárás esetén, az egy szemes gally hamar kiszárad.

Ha az iskolás árokba történik, s nem képeztetnek magas sarkúkat, az egy szemes gally sikeresebb.

E két eljárás között az a differencia, hogy az árokba rakott két szemes nemes rész gyökeret ver, és a forradás nem leendő erős tökéletes.

Ellenben az egy szemes nem jutván mélyen a földbe, nem verhet oly erős gyökerzetet, és így a forradás is erősebb lesz.

Mivel azonban az egy szemes nemes gally alkalmasabb tőkét ad, oda kell törekedni, hogy egy szemre nemesítsünk, de az iskolázást is alkalmasan eszközöljük.

Térjünk el a magas Richter-féle sarkéktól, és hagyjuk abba a földszintti árkokba tett iskolázást; válasszuk azt a közép utat, hogy a nemesítés úgy rakassék el, hogy az ojtás helye legföllebb 3 ujnnyira essék a föld színétől, s a sarkézés így történjék a két oldalról.

A párosítás mindegy, akár sima, akár nyelves. A földolog az, hogy miként vitessék keresztül. A jól egybeforott nyelvetlen párosítás éppen oly jó, mint a nyelves.

Ebben csak az a különbség, hogy a nyelves párosítás könnyebben megköthető és összeállítható. Azért tehát maradjunk: *a nyelves párosításnál.*

Az idő és a hely megválasztása, amikor az ojtványok készítenők és azok, hogy hova oskolázandók *szervelett* szükséges; azért tehát erre nagy figyelem fordítandó.

Az ojtványt akkor kell készíteni, mikor kirakhatjuk az oskolába. Akkor kell kirakni az oskolába, midőn a föld átmelegedett, hogy az ojtvány megkezdhesse hamarosan működését.

Ez az időjárástól függ; ez az idő általánosságban április hó közepén kezdődik.

Az oskolát oly helyen kell készíteni, ahol a nap melege teljes erejével éri. Tehát lehetőleg délnek fekvő csekélyen emelkedett helyen.

Főfigyelem fordítandó arra, hogy az ojtvány porhanyos földbe jöjjön; s az a föld, melylyel betakartatik *meg ne repedezzenek.*

Az elrakott ojtvány szükséghez képest meg is öntözendő, hogy gyökerei könnyebben képződjenek-

Augusztus hóban meg gyökerezendő.

Ez az én eljárásom a kézben eszközölt eljárásnál. Még csak azt kívánom megjegyezni, hogy a vastag vessző a nemesítéshez nem alkalmas. Mindig rosszabb sikert ad, mint a közép vastagságú, vagy vékonyas vessző.

Fehér Sándor.

Eladásra bejelentetett

Sima vesszők.

Kadarka	40000 db.
Karbenet	20000 „
Vegyesek	100000 „
Piros chasseles	4000 „
Jaquez	20000 „
Ripária	10000 „

Eladó szőlő

Egy hold, részben mustefer, veres rózsza, muskatlunel, Seméillon ojtványokkal telepített termő szőlő Apatelken eladó.

Még eladunk

40000 fajtisza I-ső osztályu ripária-portálist, és 20 ezer I-ső és II-ik osztályu othellót.

Különböző nemes sima és gyökeres vesszőket. 4000 db. nemes kadarka gyökeres fásajtványt — ezre 140 frt. -- 2000 piros chasseles fásajtványt ezre 160 frt.

Csomor Kálmán.